

TALLER DE TITELLES I EMOCIONS – TEIA MONER

JORNADES EDUCACIÓ EMOCIONAL UB BARCELONA

8-4-2011

UN RESUM PART TEÒRICA

Els titelles intervenen decisivament com a mediadors de les emocions i com a comunicadors naturals. Un titella és un instrument de comunicació diferent d'un llibre o de qualsevol altra eina d'aprenentatge. El titella està connectat personalment amb l'usuari. Aquesta qualitat explica la seva efectivitat en l'educació emocional.

El titella té un paper comunicatiu fonamental com a emissor, com a receptor i com a canalitzador d'emocions:

Es pot utilitzar per expressar i comprendre les emocions. Es pot fer servir com a objecte mediador per a regular les pròpies emocions i comprendre les dels altres. Al ser un instrument expressiu que està privat d'amenaces, permet una manifestació més lliure de les emocions.

La relació íntima de vincle amb el titella com a prolongació del seu propi jo, fomenta un sentiment de confiança de manera que podem acostar-nos o apartar-nos a través d'ell, dels estímuls que ens generen emocions negatives o positives sense cap perill del propi jo, cosa que amb el teatre és més difícil.

Els titelles poden facilitar l'adquisició de la capacitat per a comprendre que es poden experimentar emocions oposades entre sí davant d'una mateixa situació.

El treball amb els titelles són sempre moments de joc i diversió, però sobretot d'aprenentatge i el que és més important d'auto aprenentatge.

Mitjançant el contacte amb els titelles, la persona descobreix com uns objectes que prenen vida en les nostres mans, ens ofereixen infinites possibilitats de transformació i comunicació.

I no ens podem oblidar de les emocions que ens desperten com a espectadors els espectacles de titelles.

Quan treballem les emocions amb titelles hem de definir la metodologia que més s'adeqüi als nostres objectius però tenint clar unes premisses: *Construïm els titelles nosaltres o els portem fets (Si es decideix que el nen o l'adult construeixi el titella servirà per una materialització de les emocions, utilitzant les expressions, pot treballar la seva cara com un mirall del titella. Al*

llarg de la seva construcció, es traspassa inconscientment la imatge del nostre propi cos, i es descobreix materialitzada en forma de titella.) (experiència Índia)

, la manipulació ha de ser a vista o darrera el teatrí (problemes socials i de comunicació –davant del teatrí- experiència meva)

, i si dirigim una sessió amb titelles hem de tenir clar si volem participar en les improvisacions o fer de guia en el moment necessari.

Si sou mestres: el mestre hi participa manipulant o fa d'espectador?, el nen construeix el titella?, el nen solament manipula?, la manipulació es fa darrera del teatrí?

Saber les tècniques que existeixen per escollir adequadament la tècnica que volem fer servir pels nostres objectius. Contra més prop del cos més identificació emocional. (mà, muppet, tija i mà, tija, fil, ombres.....)

Quan construïm un titella també hem d'atenir en compte els colors que escollim pel vestuari, quan li pintem el cos, la cara....

El color és un dels elements visuals amb major càrrega d'informació, té una relació molt intensa amb les emocions i és una experiència visual que els éssers humans tenim en comú.

Els colors són capaços de transmetre emocions. Si bé alguns colors tenen efectes emocionals universals, en la majoria dels casos els seus significats són depenent de la cultura.

Per exemple a la Xina la mort s'associa amb el color verd, mentre que a l'occident s'associa al color negre. En altres contextos s'associa el verd amb l'enveja. El vermell a la Xina significa fortuna.

Del llibre "Color Harmony for the web" traiem els significats atribuïts al color en la cultura occidental:

GROC: enveja, ira, covardia i baixos impulsos. Per moltes cultures, alegria

NARANJA: entusiasme, exaltació.

VERMELL: perill, excitació, foc, passió, sang, lluitar o fugir, certa connotació sexual.

PÚRPURA: Riquesa, reialesa, sofisticació, intel·ligència.

BLAU: Serenitat, tranquil·litat, veritat, dignitat, constància, fiabilitat, poder.

NEGRE: Sofisticació, elegància, poder, rebel·lió.

BLANC: Puresa, netedat, lluminositat, vuit.

Per a cadascú els colors poden significar coses diferents, que estan associades a les experiències viscudes, una mica com la música. Posar en pantalla colors i fer pensar què senten i preguntar als alumnes alguna experiència.

Els contes escenificats amb titelles també poden ajudar en el nostre treball. El conte popular, el tradicional, està impregnat de la vida i de l'experiència de moltes generacions. Tot el que el ser humà pot viure, trobar, les dificultats degudes a la condició humana, els sentiments i les emocions són tractades amb símbols que el nen comprèn perfectament sense saber-ho conscientment, ja que està en el pla de la imaginació, en el seu món.

En situacions emocionalment fortes (guerres, catàstrofes naturals, conflictes, pèrdues...) on la por, la pena i la tensió de les persones està al màxim, la força del teatre de titelles, sobretot orientat als més petits, pot alliberar els cors de greus preocupacions i pot fer néixer una voluntat de viure. (experiència al Japó –Kobe –professor universitari-)

Actualment, a més de crear i representar els meus espectacles, treballo en una escola pública ordinària. Sóc mestra d'educació especial i formo part de l'equip directiu del centre. En les meves classes tinc alumnes que pateixen diferents handicaps lleus.

Generalment quan les discapacitats són greus, aquests alumnes estan escolaritzats en Centres d'Educació Especial.

En la meua aula imparteixo classes a alumnes amb autisme, amb paràlisi cerebral, amb TDAH (Trastorn del dèficit d'Atenció i Hiperactivitat), amb trastorns de conducta i amb problemes de parla i de llenguatge.

El meu mètode de treball és la de reunir alumnes amb diferents discapacitats que siguin compatibles per poder treballar en grup amb titelles.

Quan treballo amb aquests alumnes tan diferents també em plantejo objectius individuals i diferents per a cada un d'ells. Per exemple, amb l'alumne que té síndrome d'Asperger treball la comunicació oral i la relació amb els companys, amb l'alumne amb tetraparèsia espàstica incideixo en la coordinació de diversos moviments corporals a la vegada, amb l'alumne amb problemes emocionals reforç l'autoestima, i amb l'alumne que té dificultats de parla treball la comunicació oral i els mecanismes de la parla.

A les famílies se'ls informa que els seus fills estan en aquests grups i valoren positivament el treball realitzat, ja que els alumnes milloren en les seves discapacitats.

Una de les activitats que estic fent aquest any és la de treballar el conte: En Pere sense por amb alumnes de Cicle Superior.

Mitjançant improvisacions amb titelles, dibuixos, escultures i la representació del conte hem realitzat un treball i un anàlisi sobre les pors personals i les pors dels demés. Com ens afecten a nosaltres i en la nostra relació amb el nostre entorn.

Hem reflexionat col·lectivament sobre aquestes qüestions:

Som emissors de por? Som receptors de por ?

Què és la por?: Experiència física i experiència psíquica

Com és la por?: Les pors dels nens. Les pors dels adults. Experiències personals.

Els mitjans de comunicació de vegades expliquen coses que ens fan por?

Hi han pel·lícules que ens fan por ?

De què tenim por ? Com podem superar-la ? Els alumnes van fer les seves propostes per ajudar a superar la dels demés i les seves pròpia.

L'any passat vaig representar amb altres mestres una petita obra amb titelles i llum negra que parla del dol i de les pèrdues, basat en el conte "Et puc veure sempre que vulgui" de l'autora japonesa, Mariko Kikuta.

A més de la representació vam crear material didàctic per a alumnes de primària. Aquesta documentació servirà per fer un treball emocional a classe sobre les pèrdues.

La història que hem recreat amb titelles parla de la història d'un gos anomenat Shiro que és feliç amb la seva propietària Miki, però un dia, Miki desapareix sobtadament, i Shiro no entén el perquè. No l'acaricia, no juga amb ell, no li posa el menjar ... Al final de la història s'adona que la nena ha mort, però comprèn que, malgrat la seva absència, sempre estaran junts.

Crec que hem d'ajudar als nens a tenir eines per afrontar la mort dels qui estima, i de vegades, també per afrontar la seva pròpia. Molts mestres es troben amb alumnes que han sofert pèrdues en la família o d'algú proper. La majoria d'aquests professionals no tenen recursos per regular les emocions d'aquests nens i no poden donar estratègies perquè acceptin de la millor manera possible la pèrdua i es facin més competents emocionalment.

Estem parlant d'educació emocional. La capacitat per expressar les emocions de manera que repercuteixi positivament sobre un mateix i els altres es converteix en un aspecte fonamental per al desenvolupament social.

Les emocions estan intrínsecament relacionades amb els processos d'aprenentatge que es donen a l'escola i aquesta té un paper important en el desenvolupament emocional saludable i en el benestar de l'alumnat.

El mestre ha d'ajudar a regular reflexivament les emocions que comporten la pèrdua, ajudar a entendre-les, ajudar a assimilar en el pensament, ajudar a percebre i ajudar a expressar-les. En definitiva treballar la intel·ligència emocional.

Us proposo construir un titelles i fer unes improvisacions:

1. Cadena d'emocions

(Qualsevol emoció provoca una altra en la gent que t'envolta)

2. Identifiquem i representem les emocions

Ens adonem que per explicar l'emoció amb el titella, el nostre cos es posa a treballar d'una manera inconscient per expressar la mateixa l'emoció.

Les persones que tenen un bloqueig alhora d'expressar determinades emocions, seran capaços de fer-ho amb el titella i quan ho estiguin fent amb el titella, el seu cos funcionarà automàticament.

